

De Rode Lijst 2000

J.W. Bielen

In het jaar 2000 is de nieuwe Rode Lijst 2000 (RL2000) verschenen. Deze lijst telt 499 soorten; dat is 38 % van alle in aanmerking komende soorten. De stelling: "Zeldzame soorten zijn niet zeldzaam", die Mw. B. Gravendeel (NRC 24-2-2001) in haar onlangs verschenen proefschrift voor de Universiteit Leiden poneerde, is duidelijk van toepassing op de vaatplanten in Nederland.

De RL2000 geeft een overzicht van het sterk achteruitgaande deel en het bedreigde zeldzame deel van de flora van Nederland tussen ongeveer 1935 en 1999. De nieuwe Rode Lijst verschilt nogal van de oude van 1990 (RL90). Er zijn 74 soorten nieuw voor de RL2000, terwijl er zelfs 116 niet terugkeren. Op de RL90 stonden dus meer soorten (541) dan op de RL2000. Deels worden deze veranderingen veroorzaakt door het gebruik van iets andere criteria. Maar zij vloeien ook voort uit de gegevens die de laatste 10 jaar met het algemeen project van FLORON zijn verzameld. Voor de wijze waarop de RL2000 tot stand is gekomen verwijzen we naar VAN DER MEIJDEN (2000).

Van de 541 soorten op de RL90 hebben we er in Twente 180 minstens eenmaal in een natuurlijk voorkomen aangetroffen. Van de 499 soorten op de RL2000 zijn dat er 184. Het aantal RL-soorten is in Twente dus toegenomen. De plantensoorten die uitsluitend op de RL2000 staan, zijn op de huidige streeplijsten nog niet kenbaar door een "r" in de kolom vóór het soortnummer. Voor Twente zijn dat de 49 soorten, die in tabel 2 staan vermeld.

De soorten op de RL2000 zijn op grond van hun achteruitgang en zeldzaamheid ingedeeld in vijf categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE), ernstig bedreigd (EB) en verdwenen (VN). Wij hebben deze afkortingen in de kolom RL van de tabel "vertaald" naar de cijfercode van de RL90. Daarbij geldt GE = 4, KW = 3, BE = 2, EB = 1, VN = 0. In de laatste kolom is vermeld in hoeveel km-hokken in Twente een soort sinds 1989 is aangetroffen.

Het Rode-Lijstproject van FLORON wordt nu uiteraard op basis van de RL2000 voortgezet. Het Rode-Lijstproject van FLORON wordt nu uiteraard op basis van de RL2000 voortgezet. Richtlijn voor het komende seizoen is om van alle oude en nieuwe RL-soorten minimaal de abundantie op de streeplijsten te noteren. Het liefst zien wij dat in beide gevallen ook RL-formulieren worden ingevuld.

Hieronder bespreken we wat dat voor ons in Twente, voor de van de lijst geschrapte soorten, in de praktijk betekent. Hiervan zijn er slechts 45 van de totaal 116 de laatste tien jaar van een natuurlijk voorkomen in Twente gemeld. Voor de 24 met minder dan 10 meldingen zal het invullen van een RL-formulier meestal toch de (slechts weinig voorkomende) moeite waard zijn. De overige 21 zijn voor Twente karakteristieke en / of (vrij) zeldzame soorten, die op korte termijn (landelijk) niet direct bedreigd zijn, omdat de biotopen waar zij in thuis horen, redelijk beschermd zijn. Het betreft:

Dwergzegge (*Carex oederi* subsp. *oederi*), Boszegge (*Carex sylvatica*), Echt duizendguldenkruid (*Centaureum erythraea*), Fraai duizendguldenkruid (*Centaureum pulchellum*), Verspreidbladig goudveil (*Chrysosplenium alternifolium*), Paarbladig goudveil (*Chrysosplenium oppositifolium*), Tweestijlige meidoorn (*Crataegus laevigata*), Groot warkruid (*Cuscuta europaea*), Rietorchis (*Dactylorhiza majalis*)

subsp. *praetermissa*), Bospaardenstaart (*Equisetum sylvaticum*), Cipreswolfsmelk (*Euphorbia cyparissias*), Bosgeelster (*Gagea lutea*), Boswederik (*Lysimachia nemorum*), Mispel (*Mespilus germanica*), Stippelvaren (*Oreopteris limbosperma*), Smalle beukvaren (*Phegopteris connectilis*), Pilvaren (*Pilularia globulifera*), Duizendknoopfonteinkruid (*Potamogeton polygonifolius*), IJzerhard (*Veronica officinalis*), Lange ereprijs (*Veronica longifolia*), Bosereprijs (*Veronica montana*), Donkersporig bosviooltje (*Viola reichenbachiana*).

Het invullen van een RL-formulier en dan liefst met de precieze groeiplaats in Amersfoortcoördinaten, blijft voor deze soorten ook volgens ons zeer belangrijk. De informatie op het formulier kan tenslotte nuttig zijn voor terreinbeheerders van de natuurbescherming. Ook buiten natuurterreinen kunnen de gegevens bij allerlei werkzaamheden van belang zijn voor uitvoerende organisaties en actiegroepen. Nog zeer onlangs kon een populatie van Verspreidbladig goudveil door een oplettende florist van de ondergang worden gered. De populatie dreigde te verdwijnen door een met de beste bedoelingen gepland natuurherstelproject! Het RL-project is bij uitstek een leuke bezigheid voor die plantenliefhebbers die het invullen van een streeplijst wel wat veel van het goede vinden. Het is een project voor diegenen die tijdens een wandeling een open oog hebben voor planten en die een of meer van de RL-soorten kunnen herkennen. Misschien kunt u KNNV-ers, IVN-ers en anderen stimuleren eens wat RL-formulieren aan te vragen en daarmee aan het werk te gaan. Bij het invullen van zo'n lijst is een topografische kaart met de Amersfoort-coördinaten wel onontbeerlijk. De vindplaats kan met behulp van zo'n kaart tot op 100 m, soms zelfs tot op 10 m nauwkeurig, worden opgegeven.

Tabel 2

Soorten die nieuw zijn voor de Rode Lijst 2000 en vanaf 1989 in FLORON-district Twente ten minste eenmaal zijn aangetroffen

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	RL	Aantal km-hokken
<i>Andromeda polifolia</i>	Lavendelhei	3	26
<i>Anthemis arvensis</i>	Valse kamille	3	36
<i>Anthoxanthum aristatum</i>	Slofhak	4	262
<i>Blechnum spicant</i>	Dubbelloof	4	70
<i>Carex brizoides</i>	Trilgraszegge	4	5
<i>Carex diandra</i>	Ronde zegge	3	6
<i>Carex lasiocarpa</i>	Draadzegge	3	14
<i>Carum carvi</i>	Echte karwij	4	16
<i>Centaurea cyanus</i>	Korenbloem	4	163
<i>Cerastium pumilum</i>	Steenhoornbloem	4	1
<i>Crepis paludosa</i>	Moerasstreepzaad	3	2
<i>Cruciata laevipes</i>	Kruisbladwalstro	3	1
<i>Cynosurus cristatus</i>	Kamgras	4	70
<i>Drosera intermedia</i>	Kleine zonnedauw	4	192
<i>Drosera rotundifolia</i>	Ronde zonnedauw	4	78
<i>Elodea canadensis</i>	Brede waterpest	4	21
<i>Epilobium palustre</i>	Moerasbasterdwederik	4	26
<i>Euphrasia stricta</i>	Stijve ogentroost s.l.	4	44
<i>Filago minima</i>	Dwergviltkruid	4	56
<i>Fragaria vesca</i>	Bosaardbei	4	62
<i>Galeopsis segetum</i>	Bleekgele hennepnetel	3	29
<i>Genista anglica</i>	Stekelbrem	4	108
<i>Genista pilosa</i>	Kruipbrem	3	37
<i>Gentiana pneumonanthe</i>	Klokjesgentiaan	4	92
<i>Gnaphalium sylvaticum</i>	Bosdroogbloem	4	71

<i>Hierochloe odorata</i>	Veenreukgras	3	2
<i>Juncus filiformis</i>	Draadrus	3	45
<i>Knautia arvensis</i>	Beemdkroon	4	16
<i>Listera ovata</i>	Grote keverorchis	3	38
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Waterdrieblad	4	34
<i>Myrica gale</i>	Wilde gagel	4	242
<i>Nardus stricta</i>	Borstelgras	4	171
<i>Ononis repens</i> subsp. <i>spinosa</i>	Kattendoorn	4	15
<i>Oxycoccus palustris</i>	Kleine veenbes	3	27
<i>Plantago media</i>	Ruige weegbree	3	5
<i>Potamogeton acutifolius</i>	Spits fonteinkruid	3	2
<i>Potamogeton compressus</i>	Plat fonteinkruid	3	6
<i>Potamogeton obtusifolius</i>	Stomp fonteinkruid	3	21
<i>Potentilla palustris</i>	Wateraardbei	4	111
<i>Rhynchospora alba</i>	Witte snavelbies	4	106
<i>Stratiotes aloides</i>	Krabbenscheer	4	24
<i>Succisa pratensis</i>	Blauwe knoop	4	334
<i>Thalictrum minus</i>	Kleine ruit	3	2
<i>Thymus pulegioides</i>	Grote tijm	3	42
<i>Trichophorum cespitosum</i> subsp. <i>germanicum</i>	Gewone veenbies s.s.	4	124
<i>Trifolium medium</i>	Bochtige klaver	3	10
<i>Utricularia minor</i>	Klein blaasjeskruid	3	25
<i>Valeriana dioica</i>	Kleine valeriaan	3	62
<i>Viola canina</i>	Hondsvioltje	4	169

Literatuur

VAN DER MEIJDEN, R. & al. (2000). Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. *Gorteria* 26 (4): 85-208.
